

de ugyantsak az orvosság utánn való járásnak el nem kellene múlni. Másnap ismét ugyan hat orakor el kezdvén az életét 8. és 10 órakor vegyen 's úgy dél utánn 2 és 4 órakor de nem többször: az nap ekkoris az sétálást continualvan. Ha pedig az estveli hideg el lelése utánn másnap egész délig vagy estve tájjigis hévsége volna: in hunc casum, semmit bé nem kell venni hanem várni kell míg meg tsendesedik. Tegyük fel, hogy másnap estve felé 6. orakor meg tsendesedik: tehát ekkor vegyen be fél pohárral és tselekedjen úgy mint irám sétálván utánna: ismét vegyen be 8. orakor, et fiat idem cum deambulatione. Másnap pedig legyenek az orák 6. 8. 10. 2. 4 órák és nem több: reménlem ha ki nem maradis egészben az hideg; de felette gyenge fog lenni, úgy hogy csak meg bádgyasztya. De ha az első élés estve felére szorúl ob memoratam rationem aestus: ekkor estve ne egyék semmit. Gondolom pedig reggeltül fogva nem szokolt az Aszony délig ugyis enni. A szomjúság oltására tempore intermedio ihatik az Aszszony reggel és dél utánn tzitromos herba Thét. Délbenn egy keves veres-egyházi borotskát ihatik az Aszony étel felett. Az orvossággal mind addig éllyen az Aszony míg benne tart: cum hac limitatione, hogy ha a Paroxysmusa az orvosság élés miatt ki marad; tehát az utánn csak 8 és 10 órakor délelőtt, dél utánn pedig 2 és 4 órakor vegyen be annyit mint meg mondatott. Semmit gyümölsöt, káposztát, halat, füstöltet, salátát pedig enni nem lehet. El fogyván ez az orvosság; tehát az utolsó pohár borából igyék azonn gyomor erőssítő tsepekbül 50. tseppet a mellyeket az előtt rendelttem vala és reménlem, hogy mostis vagon belölk. Az Provisor rechnungját az orvosságokért ime accludálom. Ezenn kívül az Iskatulya ára 12 Xfr. maradt azért az egy aranybul 8 xfr. másszor megtanallyuk nálla. Követem az Urakat, hogy most újságokkal nem szolgálhatok. A Nagy Aszszonyak jobb egéss(é)get kívánok mindnyájokat pedig alázatossan redvereálván maradok.

Az Urnak

igaz köteles szolgája
Dr. Hatvani István.

P. S. Ezenn üvegbeli orvosságból mind addig nem kell bé adni míg az hévség az hideg lelés utánn meg nem tsendesedik; hideg lelés előtt sem kell adni 2. orával: hideg lelés alatt pedig és míg az hévség tart épen semmit sem kell belölle adni.

A borítékon: Spectabili ac Generoso Domino Samueli Borbély de Roff. I. Cöttus Heveissiensis Adessori . . . Domino mihi colendissimo. Ders.

Közli: KOZOCSA SÁNDOR.

BARCLAY ARGENISÉNEK ELSŐ MAGYAR — VERSES — FORDÍTÁSA.

Az Irodalomtörténet 1929: 246—247. lapján Timár Kálmán *Egy lappangó Argenis kézirat* c. alatt újabb adattal gazdagítja Barclay híres *Argenis*ével kapcsolatos és irodalmunkat érintő ismereteinket. Erről a nagyhírű és nagyhatású regényéről — melyet 1621-ben történt megjelenése után majdnem minden európai nyelvre lefordítottak — eddig azt tudtuk, hogy csak a

XVIII. század legvégén, 1792-ben jelent meg magyar fordításban. Az eredetinek megfelelő formában, vagyis prózában, Fejér Antal fordította le, s összege adta ki Egerben 1792-ben. Ugyanabban az évben Erdélyben, Kolozsvárt és Szebenben jelent meg K. Boér Sándor átdolgozása; ez kihagyásokkal és átalakításokkal, „vonzó toldalékkal” nyújtja Barclay munkáját a magyar olvasóközönségnek. 1621-től 1792-ig, azaz 171 évig tehát nem akadt magyar író, akinek figyelmét megragadta az *Argenis*. Ezt a 171 éves időközt Timár 19 évvel megrövidíti: egy 1773-ból származó lappangó kéziratról ad hírt, amely „gördülékeny magyarsággal” tolmácsolja a latin eredetit, még pedig teljes egészében.

Irodalomtörténeti és művelődéstörténeti szempontból még értékesebb az a fordítás, amelyről ezuttal adok számot — már azért is, mert 19 évvel messzebb, 1754-be viszi vissza az *Argenis* magyar életét. Ebből az évből származik az *Argenis* egy *verses* fordítása, melynek első terniója a Nemzeti Múzeum kéziratárában található. Négy versszak híján Barclay *Argenis*ének első könyvét dolgozza fel. A teljes magyar *Argenist* egy második, azaz 1757-ben készült, „ékeesebb” feldolgozás tartalmazza. Ez a teljes kézirat az *Argenis* egész meséjét adja, de az elméledő, „példázó” állambölcseleti részleteket mellözi. Mindkét kézirat szerzője Hriágyel Márton, Sajópüspöki szerény róm. kath. plébánosa, aki *Hat magyar históriák* cím alatt részint régi deák könyveket, részint magyar írásokat foglalt versebe. (*Telemachus*ról, *Világbíró Nagy Sándorról*, *Poliarchus és Argenis*ről, *Fortunátus és Andolosiaról*, az *Evangéliomi dúsgazdagról*, *Luther Mártonról*.) Életéről, műveiről és jelentőségéről hosszabb dolgozatban kívánok beszámolni, s keretében ismertetem majd *Argenis* fordítását is — most csak főt akartam hívni a figyelmet a legrégebb magyar *Argenis*re.

VASÁRY DALMA

BESSENYEI ANNA ÉS BESSENYEI BOLDIZSÁR VERSEI.

Bessenyei Annáról már a családi hagyomány is tudta, hogy verselt. Széll Farkas közölt is néhány verset 1815-ben Patakon megjelent 55 lapos könyvéből. Ennek a kis könyvnek *Bessenyei Anna versei*, Gáva (1815), egy ritka példánya a pataki könyvtárban van. A pataki könyvtár kéziratára azonban Bessenyei Annának még két kéziratot füzetét is őrzi.

Az egyik, a 886. számú füzet: *A tiszta és józan értelemnek tseppjei, melyek fojnak a léleknek és testnek együtt való vetülkedésiből és ismét azok szent egyesüléséből*. Gáván készült 1823-ban, s régi tárgyat dolgoz fel: a lélek és a test párbeszédét. Vetélkedik a lélek a testtel a bűn ellen, végre meggyőzi és barátokká lesznek. Védelmet a lélek benne a hitet s a szeretetet, melyek, mint a virág s a gyümölcs, összetartoznak. [Érdekes, hogy ebbe be van iktatva Vályú László verses levele a költőnő 1815-ben megjelent verseiről és Intzédi Borbála levele hozzá.] Megbékélés után az úton tovább beszélgetnek még. [E beszélgetésbe bele van ismét szöve B. József és B. Anna levélváltása 1823-ból.] A párbeszéd prózai szövegét itt